

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΕΛΙΔΑ

ΘΕΜΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΚΟΣΜΟΣ

ΓΝΩΜΕΣ

Τρία τα ανοικτά θέματα για τη δόση

Αφού κλείσουν και έπειτα από τρία Eurogroup, θα εκταμιευθούν τα χρήματα στην καλύτερη περίπτωση στις 27 Νοεμβρίου

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΖΗΡΑ**

Στις 27 Νοεμβρίου στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να γίνει η εκταμίευση της δόσης, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που έχει διαμορφώσει η τρόικα και υπό την προϋπόθεση ότι πολύ νωρίτερα θα έχουν κλείσει τα ανοικτά ζητήματα, τα οποία είναι αρκετά και απαιτούν δύσκολες πολιτικές αποφάσεις από την Αθήνα και τις άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

Τα ορόσημα μέχρι τότε είναι:

1. Το έκτακτο Eurogroup στις 31 Οκτωβρίου, που θα πραγματοποιηθεί με τηλεδιάσκεψη. Σε αυτό σύμφωνα με τον υφιστάμενο σχεδιασμό οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώνης θα εγκρίνουν και επισήμως την επιμήκυνση της περιόδου δημοσιονομικής προσαρμογής κατά δύο έτη. Αυτό είναι αναγκαίο, καθώς την ίδια ημέρα θα κατατεθούν προς ψήφιση στο ελληνικό Κοινοβούλιο, ο προϋπολογισμός, το νέο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής, καθώς και τα δημοσιονομικά μέτρα και οι μεταρρυθμίσεις που έχουν συμφωνηθεί με την τρόικα. Όλα αυτά έχουν σχεδιαστεί με

δεδομένη την παράταση για επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 4,5% του ΑΕΠ έως το 2016, αντί του 2014. Συνεπώς εάν κατατεθούν χωρίς προηγούμενη έγκριση, θα βρίσκονται, τυπικώς τουλάχιστον, στον αέρα.

2. Το τακτικό Eurogroup, στις 12 Νοεμβρίου, στο οποίο η κυβέρνηση προσδοκά ότι θα υιοθετήσει το πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής που έως τότε θα έχει συμφωνηθεί με την τρόικα, στη βάση μιας προσωρινής έκθεσης. Επί της ουσίας θα αποφασιστεί επί της αρχής η καταβολή της δόσης καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης του ζητήματος της πρόσθετης χρηματοδότησης και της βιωσιμότητας του χρέους, υπό την αίρεση ότι σύντομα η τρόικα θα πιστοποιήσει πως έχουν ολοκληρωθεί τα prior actions.

3. Το Eurogroup στις 19 Νοεμβρίου θα εγκρίνει επίσημα την καταβολή της δόσης, το νέο Μνημόνιο και την τελική έκθεση της τρόικας, τα οποία θα περάσουν στη συνέχεια από τις αρμόδιες επιτροπές των κοινοβουλίων της Ευρωζώνης. Παράλληλα, το EFSF θα ξεκινήσει τις διαδικασίες για την εκταμίευση της δόσης προς την Ελλάδα.

Ωστόσο, χρονικά, το πρώτο ζήτημα που πρέπει να κλείσει είναι αυτό της οριστικοποίησης των μέτρων, κυρίως των εργασιακών. Στο Euroworking Group (ομάδα Εργασίας των υπουργείων Οικονομικών της Ευρωζώνης), που θα πραγματοποιηθεί τη Δευτέρα, η ελληνική κυβέρνηση και η τρόικα θα πρέπει να είναι σε θέση να διαβεβαιώσουν ότι το πακέτο των μέτρων, δημοσιονομικών και διαρθρωτικών, έχει οριστικοποιηθεί. Τα δημοσιονομικά έχουν ουσιαστικά κλείσει, με εξαίρεση τα φορολογικά, επί των οποίων υπάρχουν αλλαγές της τελευταίας στιγμής και πρέπει αξιολογηθούν. Η σημαντικότερη εκκρεμότητα αφορά στα εργασιακά, καθώς όπως φαίνεται ακόμη και την ύστατη ώρα καταβάλλεται προσπάθεια να γίνουν κάποιες προσαρμογές, οι οποίες θα

επιτρέψουν στη Δημοκρατική Αριστερά να συναινέσει.

Δεύτερο ανοικτό ζήτημα είναι αυτό της επιτροπείας, του δεσμευμένου λογαριασμού, μέσω του οποίου εξυπηρετείται το χρέος και του αυτόματου μηχανισμού διόρθωσης των δημοσιονομικών αποκλίσεων. Το σχέδιο, το οποίο αποκάλυψε η «Κ» την προηγούμενη Παρασκευή 19/10, είναι γερμανικής έμπνευσης. Ωστόσο, αυτή τη φορά έχει συμφωνήσει επί της αρχής και η Γαλλία, σε αντίθεση με το παρελθόν, όταν είχε συμβάλει στο να παγώσουν αντίστοιχες απόπειρες του γερμανικού υπουργείου Οικονομικών. Την Πέμπτη, ο εκπρόσωπος της Ελλάδας στο Euroworking Group, καθηγητής κ. Πάνος Τσακλόγλου, πήγε με εντολή να απορρίψει τις προτάσεις. Ωστόσο, κορυφαίος αξιωματούχος του ελληνικού υπουργείου Οικονομικών αναγνωρίζει ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να απορριφθεί το σύνολο της γερμανογαλλικής πρότασης. Η ελληνική πλευρά είναι έτοιμη να αποδεχθεί τον αυτόματο μηχανισμό δημοσιονομικής διόρθωσης, αλλά με κάποιες προσαρμογές σε σχέση με την πρόταση των δανειστών. Αυτοί θέλουν τα μέ-

τρα που θα ληφθούν σε περίπτωση μη επίτευξης των στόχων να είναι προκαθορισμένα και νομοθετημένα και να εφαρμόζονται ανεξάρτητα εάν η απόκλιση οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες (π. χ. μεγαλύτερη ύφεση). Το υπουργείο Οικονομικών θέλει να διατηρήσει κάποια ευελιξία ως προς την επιλογή των μέτρων και να υπάρχει «ρήτρα ύφεσης». Απορρίπτει, επίσης, το να τηρείται ο λογαριασμός του χρέους εκτός Ελλάδας και να ελέγχεται από τους δανειστές. Τέλος, δεν δέχεται να ελέγχουν ξένοι εμπειρογνώμονες τα έσοδα, τις δαπάνες, τις αποκρατικοποιήσεις κ.λπ.

Τρίτο ζήτημα είναι η επιπλέον χρηματοδότηση που απαιτείται και λόγω της επιμήκυνσης, αλλά και η βιωσιμότητα του χρέους. Το πιθανότερο είναι πως το πρόβλημα θα αντιμετωπιστεί με έναν συνδυασμό μέτρων, όπως η επαναγορά χρέους, η μείωση επιτοκίων, η παράταση κατά δύο χρόνια τουλάχιστον της προθεσμίας για μείωση του χρέους κάτω από το 120% του ΑΕΠ κ.λπ. Προτάσεις έχουν υποβάλει όλες οι πλευρές, μηδέ της ελληνικής εξαιρουμένης, αλλά απέχουν πολύ από το να λάβουν οριστικές αποφάσεις.

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό, θα εγκριθεί η επιμήκυνση της περιόδου δημοσιονομικής προσαρμογής κατά δύο έτη.

27/28.10/2012
σελ 23

Απληστία, κρίση και σύγκρουση γενεών

Κας

Του ΤΑΣΟΥ ΓΙΑΝΝΙΤΣΗ*

Το ότι υποθηκεύσαμε το μέλλον των νέων γενεών ένας κόσμος το είχε αντιληφθεί αρκετά πριν από την κρίση, και όσοι έκαναν ότι δεν άκουγαν, το αντιλήφθηκαν με βίαιο τρόπο -και το πλήρωσαν, αλλά όχι μόνον αυτοί- όταν ξέσπασε η κρίση. Αλλωστε, και όσοι άκουγαν, δεν μπορούσαν να κάνουν πολλά πράγματα. Οι κυρίαρχες αντιλήψεις τούς έβαζαν στο περιθώριο. Γενικά, ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας λειτουργούσαν με βάση το τι ακουγόταν ευχάριστα, αδιάφορα αν ήταν και ψεύτικο, αρκεί να ψύχαζε την ψυχή - για να παραφράσω Σαββόπουλο και Bob Dylan.

Η κρίση δεν ανέδειξε απλώς τη συστηματική αδυναμία μας να συλλαμβάνουμε βροντερά μηνύματα και να αντιδρούμε αποτελεσματικά. Εφερε στην επιφάνεια την απληστία των πρώτων μεταπολεμικών σε βάρος των πρόσφατων γενεών, έτσι όπως εκδηλώθηκε σε πολλά μέτωπα - στην οικονομία, στο περιβάλλον, στις συντάξεις, στη δυνατότητα ανέλιξης. Σε όλα αυτά τα πεδία οι μεταπολεμικές γενιές της χώρας, χωρίς ισχυρό σύστημα παραγωγής, πέτυχαν το ιστορικά καλύτερο αποτέλεσμα ευημερίας. Με μια διαφορά: ότι το βαρύτερο κόστος των επιλογών τους απέφυγαν έντεχνα να το πληρώσουν οι ίδιες και το μετέφεραν στις επόμενες γενιές. Θα μπορούσα να παρομοιάσω την εξέλιξη αυτή χρησιμοποιώντας μια χρηματοοικονομική έννοια: την προεξόφληση. Στην ουσία όλες αυτές τις προηγούμενες δεκαετίες είχαμε στο κοινωνικό πεδίο μια γενίκευση της πρακτικής της προεξόφλησης και απόσπασης ευημερίας από το μέλλον και τις επόμενες γενιές, σε όφελος των γενεών που προεξοφλούσαν και μετέθεταν τον λογαριασμό στους επόμενους.

Για να φανεί πιο παραστατικά το τι ακριβώς συνέβη, πως δεν συνέβη τυχαία αλλά το κάναμε να συμβεί και

πως αυτό λειτούργησε ως Αρμαγεδών για όλη σχεδόν την κοινωνία, θα αναφέρω τρεις χαρακτηριστικές επιλογές:

Οι παλαιότερες γενιές δανειστήκαν ανεξέλεγκτα για να απολαύσουν εισόδημα, απασχόληση ή εξουσία διαφόρων τύπων. Τα δάνεια αυτά (δημόσια και ιδιωτικά) πρέπει να αποπληρωθούν σε βάθος δεκαετιών από τις νέες γενιές. Επειδή όμως είναι εξωτερικά δάνεια, το ετήσιο εθνικό εισόδημα θα μειώνεται κατά το ποσό της εξυπηρέτησής τους σε όφελος άλλων κοινωνιών, που αντί να κάνουν κατανάλωση, αποταμίευσαν και μας δάνεισαν. Δηλαδή, ακόμα και αν το χρέος ξανακουρευτεί, οι γενιές που ζουν ήδη σε περίοδο ισχνών αμοιβών, ισοπεδωτικής ανεργίας και χαμηλών προσδοκιών, καλούνται για πολλά χρόνια να δουλεύουν ώστε να ξεπληρώσουν τα θηριώδη δάνεια και την απληστία των παλαιότερων.

Το ασφαλιστικό σύστημα μοιράζει πλέον συντάξεις που είναι τμήμα μόνο των προγενέστερων. Γιατί; Μα γιατί το σύστημα λειτουργούσε απλόχερα (και για κάποιους πολύ απλόχερα) υπέρ όσων έβγαιναν στη σύνταξη έγκαιρα, ενώ έτσι υποθηκευόταν για τους μελλοντικούς ασφαλισμένους. Κανείς δεν ήθελε να δει κατάφατσα τι σημαίνει κοινωνική προστασία για μια κοινωνία και τι ευρύτατες επιπτώσεις είχε η άρνηση μιας έγκαιρης μεταρρύθμισης σε ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες.

Η για δεκαετίες δίψα για εύκολο, γρήγορο, αρπακτικό ή παράνομο κέρδος, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις σε όρους «συλλογικού συμφέροντος» έχει οδηγήσει σε μια πολύ σημαντική περιβαλλοντική καταστροφή, που ξεκινάει από τα σκουπίδια, τη μόλυνση ή τον θαλάσσιο πλούτο και εκτείνεται μέχρι την πολιτιστική κληρονομιά, τον αγροτικό τομέα ή την ερήμωση των εδαφών. Όλα αυτά καταστρέφονται,

γιατί άτομα, επιχειρήσεις, δήμοι, κράτος ληστεύουν το περιβάλλον χωρίς να πληρώνουν το κόστος της χρήσης πόρων. Όμως το κόστος αυτό θα πληρωθεί μαζεμένο από τις νέες γενιές, όταν αποκτήσει μια κρίσιμη μάζα. Και ο λογαριασμός τότε θα είναι εκρηκτικός.

Τις απρόβλεπτες προεκτάσεις όλων αυτών των αντιλήψεων, επιλογών και συμπεριφορών αρχίζουμε να τις βλέπουμε: οι πιο ικανοί και τολμηροί νέοι φεύγουν για όπου μπορούν και όσο θα αντιλαμβάνονται καλύτερα την κατάσταση, τόσο περισσότερο θα φεύγουν από τον κόσμο που τους επιφύλαξαν οι πρόγονοί τους. Φεύγοντας δεν έχουν να υποστούν τίποτα από τα βάρη που πιστέψαμε ότι θα τους μεταφέραμε. Εισόδημα, συντάξεις, κοινωνική περίθαλψη και επαγγελματική ανέλιξη θα αποκτήσουν στις χώρες που θα εγκατασταθούν, το χρέος θα το ξεπληρώσουν όσοι μένουν στην Ελλάδα, η υπερφορολόγηση και η τεράστια φορολογική ανισότητα θα περιοριστεί στους ιθαγενείς, και οι συντάξεις της περιβαλλοντικής καταστροφής θα μείνουν σουβενίρ στους κοινωνικά και βιολογικά πιο αδύναμους, που τους λείπει η υψηλή κινητικότητα.

Διώχνοντας από τη χώρα έναν κρίσιμο όγκο ανθρώπινου κεφαλαίου, οι επιπτώσεις που προανέφερα θα επιβαρύνουν ακόμα περισσότερο όσους μείνουν εδώ. Επίσης, η αποδυναμωση της κοινωνίας από το πιο ικανό και μορφωμένο και έξυπνο δυναμικό και η διόγκωση του ηλικιωμένου πληθυσμού, που αναγκαστικά σημαίνει άτομα λιγότερο δεκτικά στην εξέλιξη της γνώσης, πιο συντηρητικά στην ανάληψη επενδυτικών ή άλλων πρωτοβουλιών, λιγότερο ευέλικτα στη σκέψη και στη δράση, θα σημαίνει ένα πλήγμα για τις προοπτικές ανάπτυξης της χώρας και την ευημερία της ελληνικής κοινωνίας.

Στο μεταξύ, όσοι πιστεύουν ότι θα σώσουν τη χώρα δέροντας και βασανίζοντας, μαζί και όσοι τους θαυμάζουν, θα καταφέρουν και αυτοί ό,τι και οι παλαιότεροι: να κάνουν το μέλλον της χώρας και ιδίως το δικό τους ακόμα πιο οδυνηρό. Να μετατρέψουν την Ελλάδα σε ένα κοινωνικό λάκκο στα Κάτω Βαλκάνια, όπου μια πλειοψηφία από γέροντες, από ανήμπορους και ανίκανους, θα αγωνίζονται σε ένα μακροχρόνιο τέλμα για πολύ μικρότερη από τη σημερινή ευημερία και θα αντισταθμίζουν τη διαφορά με την ψυχική ικανοποίηση που θα τους δίνει η αίσθηση ενός καθαρού από μετανάστες βάλτου - εκτός αν στο μεταξύ αποκτήσουμε μια αξιόπιστη μεταναστευτική πολιτική, αλλά και ένα αξιόπιστο Κράτος Δικαίου. Όλα αυτά βέβαια, σε ένα καιυτό γεωπολιτικό περιγύρο, με ισχυρό πληθυσμιακό και οικονομικό δυναμικό, όπου αν ήθελε προκύψει ένταση, θα την αντιμετώπιζαν ξανά με τα ίδια σύνδρομα που οδήγησαν στην καταστροφή του 1922, στον εμφύλιο, στη δικτατορία και τη συνακόλουθη ένδοξη απώλεια της Βόρειας Κύπρου ή στην σημερινή οικονομική και κοινωνική κατάρρευση.

Για την πολιτική, μια τέτοια προοπτική, ακόμα και αν φαντάζει υπερβολική -που δεν είναι τόσο- σημαίνει ότι τα προβλήματα της κρίσης είναι πολύ ευρύτερα από τα οικονομικά. Σημαίνει ότι ένας εθνικός σχεδιασμός για την κρίση πάει πολύ πέρα από την οικονομία, ότι το φάσμα των εθνικών προτεραιοτήτων είναι ευρύτατο, και ότι οι προεκτάσεις της κρίσης απαιτούν καινοτόμα πολιτική σκέψη, επιτακτική και αποφασιστική κινητοποίηση. Αλλιώς, το κόστος της πολιτικής, και όχι μόνο, αδράνειας για όσους ζουν στον τόπο αυτό, θα είναι τότε οδυνηρό και μη αναστρέψιμο.

* Ο κ. Τάσος Γιαννίτσης είναι τ. υπουργός.